

O DOBRĀ•CH LIDECH, JĀ•DLE I PITĀ•

ĀšterĀ½, 18 zĀĵĀ™Ā- 2007

Nebývá to obvyklé, Ā¾e by na svátek svátkĀ™, jak Ā½idé nazývají šabat, byl pozván nefalšovaný kĀ™tený katolík z Valašska. MnĀ> se to poštĀ>stilo. A stálo vám to za to. Vše zahájil staĀ™ešina místních jeruzalémských chasidĀ™ ze Ā•tvrťi Mea'shearim. Byl to poĀ™ád statný muĀ¾, aĀ¾ na pevná ramena, pĀ™es která m pĀ™ehozený modlitební plášĀ≠ talit, mu sahaly šedivé vlasy.

VĀ¾dycky v pátek, tĀ>snĀ> pĀ™ed tím, neĀ¾ se na nebi objevila první hvĀ>zda, mu je na skráních peĀ•livĀ> naonduloval Ráchel. Nad baĀ™atým orlím nosem a zšedle pichlavýma oĀ•ima se mu Ā•epýĀ™ilo srostlé oboĀ•í, jehoĀ¾ chlupy trĀ•e jinam. Skoro celou tváĀ™ mu halil mnohaletý stĀ™apatý plnovous, jenĀ¾ byl nepĀ™irozenĀ> bílý, jako odbarvený. Knír, zcela jeho rty, si pĀ™í jídle vĀ¾dy bezdĀ>Ā•nĀ> namoĀ•il v mléĀ•né omĀ•ce milchig a rozverná vnuĀ•ata Ā•ekala na tu smĀ>š chvíli s marnĀ> zadrĀ¾ovaným smíchem. Na oslavu šabatu vĀ¾dy pĀ•l pĀ™ed tĀ™etím denním jídlem se'uda šlišit posvátnou píseĀ™ Šabat ha-malka. Zpíval procítĀ>nĀ>, se zavĀ™enýma oĀ•ima, jako by se chtĀ>l rozplakat a Ā•išela z nĀ>ho nezmaĀ>rná pokora; ale jakmile dozpíval a zaĀ•al Ā™eĀ•nit, probudil své velikášství a zapomnĀ>l, Ā¾e Ā½idé byli vyvoleni pĀ™ed Bohem, nikoli pĀ™ed ostatními národy. „Cur mišelo achalnu..." zahlaholil svým chvĀ>jivým barytonem i další šabatovou píseĀ™. „Skála, z jejíhoĀ¾ bohatství jsme pojedli..." Slavnostní tabule byla bohatá. Jídlo se povedlo. Bar micva, slavnostní vstup tĀ™ináci letých Ā½idĀ™ mezi dospĀ>lé o svátku jom kipur, bylo nĀ>co jako ramadán, nebo spíš ramadán by klidnĀ> mohl mít svĀ™j pĀ™vod v Ā¾idovském svátku smíĀ™ení. Matka mého pĀ™ítele Davida usmaĀ¾ila z beraní kýty, zeleniny, koĀ™ení a Ā•esneku masové kuliĀ•ky, o ni muĀ¾i kolovala povzbudivá povĀ>st. Ā½eny s nedoplými korzety daly pĀ™ednost jehnĀ>Ā•ím kotletám se Ā¾lutou rýĀ¾í, ochu šafránem, plody moruší a višnĀ>mi. Slabé povahy, pokrmy kombinující, rozbolela bĀ™icha. Teta Ráchel brala vĀ¾nĀ> košerní motto: NepoĀ¾iješ kĀ™ zle vaĀ™ené v mléce jeho matky! a smaĀ¾ila dietnĀ> Ā¾ maso s mléĀ•nými produkty, jen tradiĀ•ní jídlo ze soleného hrachu a fazolí, k nĀ>mu trojhranné koláĀ•ky Hamanovy uši, nazvané podle dávného tyрана. Byl to pokrm nejprostší, avšak tradice byla tradice, proto nebo pĀ™esto vydrĀ¾el na stole nejdéle. Líp na tom byly její koblihy plnĀ>né sladkou smĀ>sí ze švestek, máku a datlí, nejlíp pak cholent ragú z hovĀ>zího masa, brambor a fazolí. BlaĀ¾il i mandlový pudink mehalabiya s pistáciemi a rĀ™Ā¾ovou vodou. Všichni si uĀ¾ívali, jen podsaditý strýc Benjamin z matĀ•iny strany byl bez chuti; zakĀ™iknutý a mrzutý. NejradĀ>ji by se ale na bar micva to nešlo. Nehodilo se to ani na chanuku, pesach a roš hošana. Proto se tĀ>šíval na purim, kdy byla ovínĀ>nost muĀ¾Ā™ povinností. Stával se pak obzvláštĀ> rozšafný. PĀ™ed i kaĀ¾dém poháru blahoĀ™eĀ•il Noemu, Ā¾e vymyslel tak opojnĀ> zkvašenou hroznovou šĀ¾ávou. Dokola odĀ™íkával pĀ™ípitek jajin ha-mešumar bore, aby zdravil víno dochované od StvoĀ™ení, ale kdyĀ¾ uĀ¾ nevybreptal poklonu peri ha-gafen tomu, kdo jsi stvoĀ™il víno, bylo to znamení pro tetu Juditu, Ā¾e si ho má odvést domĀ™. Naplnil pĀ™ec pĀ™edpis, Ā¾e se muĀ¾i musejí na purim opít tak, aby se nepoznalo, kdo z nich je poĀ¾ehnaný mordechaj, a kdo prokletý ha strýce Benjamin se to skuteĀ•nĀ> nikdy nepoznalo. O to víc byl hrdý, Ā¾e je Ā½id a naivnĀ> si namlouval, Ā¾e na nĀ>ho a jeho rodinu jsou pyšní i všichni poĀ•estní obĀ•ané Ā•eska, jak to Ā™íkal dĀ>da. Byli to pĀ™ece kdysi Ā½idé v d kteĀ™í ze své azylové Ā•eské zemiĀ•ky udĀ>lali nejschopnĀ>jší stát v EvropĀ>. BratĀ™i Gutmannové a strýc Rothschild pĀ™ece tomuto splašenému národu Severní dráhu, Ā¾elezárný ve Vítkovicích i ostravské kamenouhelné doly, skvĀ>lý Ā½id Moser mu vĀ>noval rodinné stĀ™íbro, kdyĀ¾ postavil továrnu na karlovarské sklo, vynálezce Kolben byl zase u zrodu Ā•EKD, Waldes pĀ™idal Koh-i-noor, Zucker textilku Fezko ve Strakoniciích a Jelinek lihovary a likérku ve Vizovicích... Byl to pĀ™íjemný a pĀ™ívĀ>tivý den. Nikdo nevykonal Ā¾ádnou ze tĀ™í tuctĀ™ zakázaných prací, nesmĀ>lo se kouĀ™it, jezdit maĀ•kat knoflíky ve výtahu, ani otoĀ•it vypínaĀ•em... Od té doby si bĀ>hem kaĀ¾dé valašské soboty na tuto lenošivou chvíli s láskou vzpomenu. BĀ™etislav Olšer